

ورقة موقف من المنتدى الاقتصادي العربي – "المراقب الاقتصادي" الربعي

تحليل واقع سوق العمل في المجتمع العربي

Q42019-Q42020

مقدمه: في إطار مشروع "المراقب الاقتصادي" لوحدة الأبحاث في المنتدى الاقتصادي العربي، الذي من خلاله تنشر أوراق سياسات ربع سنوية الأكثر حداثة من حيث المعطيات حول اقتصاد الفلسطينيين في إسرائيل، يحصل المنتدى الاقتصادي العربي على المعطيات الرسمية من دائرة الإحصاء المركزية حول سوق العمل في المجتمع العربي ويقوم بتحليلها ونشرها بشكل دوري هذه المعطيات تعد الأكثر حداثة والتي يتم نشرها فقط من خلال مؤسسات مهنية.

في هذه الورقة نتطرق إلى موضوع التشغيل في المجتمع العربي خاصة في ظل ازمه الكورونا في الفترة: Q42019-Q42020 وهو الموضوع الأكثر حساسية ويحتاج إلى التدخل المباشر.

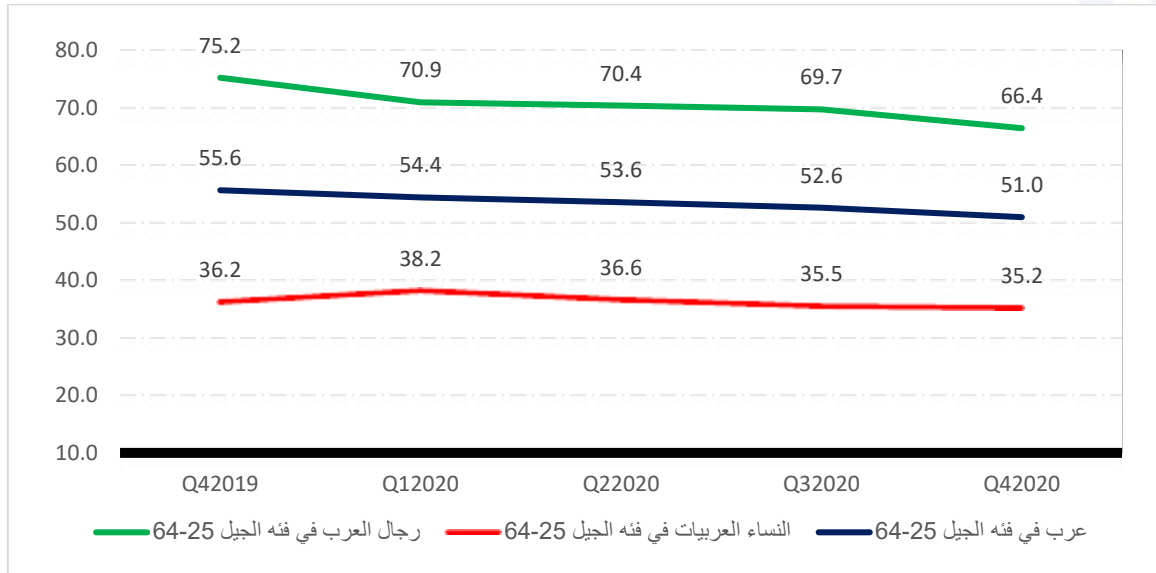
تحليل واقع سوق العمل في المجتمع العربي

Q42019-Q42020

د سامي ميعاري - د مها صباح كركبي

التحليل: كما يظهر في الرسم البياني، بسبب أزمة كورونا انخفض **معدل توظيف العرب** في سن العمل الأساسي. الانخفاض لدى الرجال كان أكبر من النساء، إذ انخفض من 75.2% في الربع الأخير من عام 2019 إلى 66.4% في الربع الأخير من عام 2020. وقد طرأ معظم الانخفاض في الربعين الأول والأخير من عام 2020. وقد يكون الانخفاض في الربع الأول نتيجة إغلاق الحركة الجوية والاقتصاد بشكل أشد في شهر مارس/آذار، وتراجع لاحقاً بسبب إعادة فتح الاقتصاد وأن الإغلاقات اللاحقة كانت أقل حدة، كما أن بدأت الشركات التي لم تغلق في التكيف مع الوضع الجديد. ربما يعكس الهبوط في الربع الأخير الضرر التراكمي للأزمة، وإدراك العديد من أرباب العمل أن التعافي والعودة إلى الروتين سيستغرقان وقتاً أطول.

لم تتغير معدلات توظيف النساء إلا قليلاً. هذا الاختلاف يعكس اختلاف المهن بين الرجال والنساء في المجتمع العربي. تركز النساء بشكل أكبر على قطاعات الرفاه والتعليم والصحة، والتي اعتبرت قطاعات حيوية منذ بداية الأزمة وظلت مفتوحة، وإن كان على نطاق أصغر من المعتاد. في المقابل، يتركز الرجال العرب بشكل أكبر في قطاعات البناء والصناعة والمطاعم والسياحة، والتي تقلصت نشاطاتها أو توقفت تماماً، كما هو الحال في السياحة. هناك اختلاف آخر هو رأس المال البشري. تعمل نسبة كبيرة من الرجال العرب في الحرف اليدوية ولديهم رأس مال بشري منخفض، بينما تميل النساء العربيات العاملات للتمتع برأس مال بشري مرتفع نسبياً مقارنة بسائر النساء العربيات. أثرت الأزمة بشكل عام على العمال ذوي الرأس المال البشري والإنتاجية المنخفضين.

رسم بياني: معدلات التوظيف في المجتمع العربي في ظل أزمة كورونا، أعمار العمل الرئيسية
المصدر: مسح القوى العاملة، دائرة الإحصاء المركزية.

נייר עמדה של הפורום הכלכלי הערבי- המבקר הכלכלי הרבעוני

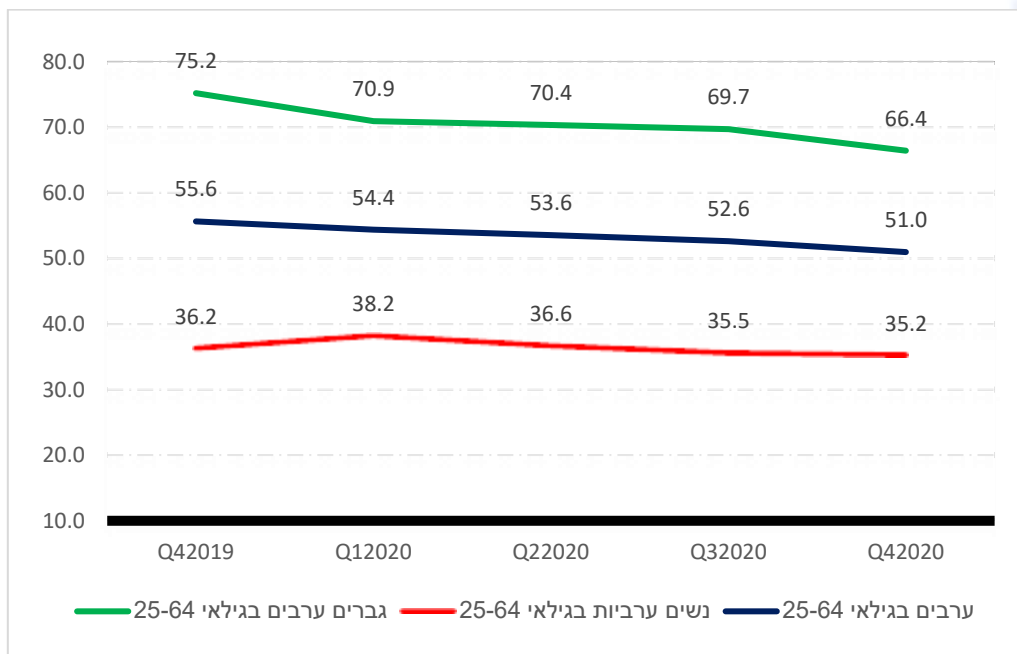
ניתוח מציאות שוק העבודה בחברה הערבית

Q42019-Q42020

ד"ר סאמי מיעארי - ד"ר מאהא סבאח-כרכבי

כפי שניתן לראות בתרשים, **שיעור התעסוקה של ערבים** בגילאי עבודה עיקריים ירד עקב משבר הקורונה. גברים חוו ירידה משמעותית יותר מנשים, מ-75.2% ברבעון האחרון של 2019, ל-66.4% ברבעון האחרון של 2020. עיקר הירידה היה ברבעון הראשון והאחרון של שנת 2020. ייתכן שהירידה ברבעון הראשון משקפת סגירת השמים והמשק החמורים יותר בחודש מרץ, והיא נבלמה עקב הפתיחה מחדש של המשק והעובדה שהסגרים הבאים היו חמורים פחות והעסקים שלא נסגרו החלו להסתגל למצב החדש. הצניחה המחודשת ברבעון האחרון כנראה משקפת את הנזק המצטבר של המשבר, ואת ההפנמה של מעסיקים רבים שייקח זמן רב יותר עד לחזרה לשגרה.

שיעורי התעסוקה של נשים השתנו מעט מאוד. הבדל זה משקף את ההבדל במשלחי היד בין גברים ונשים בחברה הערבית. הנשים מתרכזות יותר בענפי הרווחה, החינוך והבריאות, שנחשבו כבר בתחילת המשבר חיוניים יותר ונשארו פתוחים, גם אם במתכונת מצומצמת יותר. לעומת זאת, גברים ערבים מתרכזים יותר בענפי הבניין, התעשייה, המסעדות והתיירות, שפעולתם הצטמצמה או, במקרה של תיירות, פסקה כמעט לחלוטין. הבדל נוסף הוא בהון האנושי. שיעור גדול מהגברים הערבים עובדים בעבודות כפיים ובעלי הון אנושי נמוך, בעוד שהנשים הערביות שכן עובדות נוטות להיות בעלות הון אנושי גבוה יחסית לכלל הנשים הערביות. המשבר פגע, באופן כללי, בעובדים בעלי הון אנושי ופרודוקטיביות נמוכה.

תרשים: שיעורי תעסוקה בחברה הערבית בצל הקורונה, גילאי עבודה עיקריים
מקור: סקרי כח אדם של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.